

פצצה שהטמין צה"ל סיכנה כנסיית הקבר

פרשה מוזרה מימי מלחמת העצמאות נחשפה בימים אלה: כך פורק בתום המלחמה מיטען חבלה מתחת לחומת העיר העתיקה, בשטח שבשליטת הירדנים ונמנעה תקרית בינלאומית

סיון לפרקה. נציג הלגיון בוועדת שבי תת הנשק סירב בתחילה לאפשר לכוחות צה"ל להיכנס למינהרה (שהיתה כבר באותה עת בשיטחה של ירדן) ודרש, כי הלגיון הוא שיעסוק בפירוקה. אולם, כשהתברר לירדנים היקף המשימה והסכנות הכרוכות בה, נסוגו והותירו את הטייפול בפצצה לצה"ל.

תהליך פירוק הפצצה בתוך מינהרת הביוב, משלב התיכנון ועד גמר הביצוע, נשמע כתסריט של סרט מתח. בין הנפשות הפועלות: משה דיין וחתנו לימים תא"ל רב שיאון (שהיה באותה עת קצין מודיעין בחטיבה הירושלמית). אולם הגיבורים האמיתיים, ללא ספק, היו חבלני חיל ההנדסה, שעסקו בפירוק המיטען תוך שהם זוחלים בדוחק בתוך צינורות הביוב.

בחקירת הפרשה גילה הכתב אביתר בן-צדף סתירות ותמיהות רבות, כמו למשל, בפקודת מי הונח המיטען? הסברה היא, שהיה זה בפקודת משה דיין, אך הוא עצמו לא הודה בכך עד מותו.

גם זהותו של מניח המיטען נותרה בתחילה בלתי-פתורה. היתה שמועה שהוא נהרג בפעולה אחרת, זמן מה לא-חר הנחת הפצצה. במהלך תחקירו הצליח בן-צדף לעלות על עקבותיו של האיש, והסתבר, כי הוא חי וקיים, שמו משה טרנטו, לשעבר קצין בחטיבת ירושלים וכיום שופט שלום בבתיים. כשהגיעו אליו, נדהם טרנטו לשמוע, כי מחפשים אחריו זה 37 שנים...

סצנה רבת-עוצמה שהטמין צה"ל מתחת לחומת העיר העתיקה, בעת מלחמת העצמאות, היתה עלולה להרוס עד היסוד את כנסיית הקבר, ולגרור למאות או אלפי הרוגים.

הפרשה המוזרה מתקופת ראשית-המדינה, שעלולה היתה להסתיים באסון מחריר, בעל השלכות בינלאומיות מרחיקות-לכת, מתפרסמת לראשונה בשבועון "במחנה".

מדובר בפצצה בת 3 עד-10 טונות (הרעות חלוקות בעניין), אשר הוטמנה בנובמבר 1948 במינהרת הביוב העותומני בירושלים, מתחת לחומת העיר העתיקה, סמוך לשער שכם. את המשימה ביצע כוח של צה"ל ומסרתה היתה לבלום, בעת הצורך, את פריצת הלגיון הירדני לשכונת מוסררה שבמערב העיר. בסופו של דבר לא הופעלה הפצצה.

לאחר חתימת הסכמי שביתת-הנשק ב-1949, התעורר חשש כבד, כי בשל הריסות במינהרת הביוב, יכנסו הנפצים לפעולה ויפוצצו את המיטען האדיר של ט.ג.ט. גם ללא לחיצה על מתג ההפעלה הסודי, שהיה ממוקם בבית-החולים האי-טלקי, כיום בניין משרד החינוך והתרבות. אסון כזה, לו התרחש, עלול היה לגרום בעקבותיו תקרית בינלאומית חסרת תקדים: מדובר היה לא רק בשלומה של כנסיית הקבר, אלא גם בחייהם של עשרות, מאות ואולי אלפי בני-אדם.

בעקבות כך, החליט אז המטכ"ל להוריע לאו"ם ולירדנים על קיומה של הפצצה ולבקש את שיתוף פעולתם בני